

Raadsvoorstel

Raadsnummer: OG/035

Steller: M. Bodelier

Portefeuillehouder: P. Franssen

Behandeling college: 14 september 2022

Behandeling commissie RED: 5 oktober 2022

Behandeling gemeenteraad: 20 oktober 2022

Onderwerp

**Waterprogramma en Klimaatadaptatiestrategie
Gulpen-Wittem 2023-2027 & Waterketenplan en
Klimaatadaptatiestrategie Maas en Mergelland
2023-2027**

Samenvatting

Met de komst van de omgevingswet verdwijnt de verplichting voor het opstellen van een gemeentelijk rioleringsplan. Echter omdat wij rekening willen houden met de klimaatverandering en op een doelmatige wijze invulling willen geven aan de gemeentelijke zorgplichten met betrekking tot afvalwater, hemelwater, grondwater vinden wij een actualisatie van het vigerende gemeentelijke rioleringsplan 2018-2022 en het vigerende waterplan 2018-2022 noodzakelijk.

Daarom hebben wij in het samenwerkingsverband Maas en Mergelland in gezamenlijkheid het waterketenplan (de opvolger van het Waterplan in de omgevingswet), de waterprogramma's (de opvolgers van de gemeentelijke rioleringsprogramma's) en de nieuwe regionale en gemeentelijke klimaatadaptatiestrategieën opgesteld.

In het regionale waterketenplan en de regionale klimaatadaptatiestrategie worden de gezamenlijke visies, doelen en regionale acties geformuleerd. In het gemeentelijke waterprogramma en de gemeentelijke klimaatadaptatiestrategie worden deze visies en doelen doorvertaald naar lokale acties. Tevens is in het gemeentelijk waterprogramma een kostendeckingsvoorstel opgenomen.

Maas en Mergelland 2023-2027;

2. In te stemmen met het waterprogramma en de klimaatadaptatie strategie Gulpen-Wittern 2023-2027;

3. In te stemmen met de investeringen 2023-2027 (bijlage II van het waterprogramma Gulpen-Wittern 2023-2027);

4. In te stemmen met een structurele verhoging van rioolheffing van jaarlijks 1% gedurende de planperiode van 2023 tot en met 2027;

5. Het waterketenplan, het waterprogramma en de beide klimaatadaptatie strategieën vast te stellen voor de periode 2023-2027.

Inleiding

Met de komst van de omgevingswet verdwijnt de verplichting voor het opstellen van een gemeentelijk rioleringsplan. Echter omdat wij rekening willen houden met de klimaatverandering en op een doelmatige wijze invulling willen geven aan de gemeentelijke zorgplichten met betrekking tot afvalwater, hemelwater, grondwater vinden wij een actualisatie van het gemeentelijke rioleringsplan 2018-2022 en het waterplan 2018-2022 noodzakelijk.

Gezamenlijke raadsconferentie

Tijdens de gezamenlijke raadsconferentie van 18 mei 2022 waren de raads- en bestuursleden van de deelnemende gemeenten en van waterschap Limburg uitgenodigd om mee te denken. De aanwezigen hebben aan de hand van stellingen hun ideeën gegeven over de aanpak van wateroverlast en klimaatadaptatie.

Een groot deel van de aanwezigen gaf vooral prioriteit aan het aanpakken van wateroverlast door hevige regenval en overstromingen vanuit beken en minder prioriteit aan droogte en hitte.

De verplichting om water vast te houden bij nieuwbouw werd breed gedragen, voor bestaande bouw zagen veel aanwezigen een duidelijke taak voor gemeente en het waterschap.

Opvallend is dat alle aanwezigen kozen voor vergroenen als maatregel ten koste van bestaande verharding.

In de discussie over het tempo van investeringen kozen de meeste aanwezigen voor snelheid, maar wel met de kanttekening dat we niet overhaast moeten handelen en slim maatregelen moeten combineren om de investeringen laag te houden.

In de voorliggende plannen hebben wij invulling gegeven aan de wensen van de aanwezige raads- en bestuursleden.

Waterketenplan Maas en Mergelland 2023-2027

In het waterketenplan zijn de gezamenlijke ambities van de regio weergegeven met betrekking tot de (afval)waterketen.

Onder de (afval)waterketen verstaan wij de kringloop van het water voor en door menselijk gebruik. Denk hierbij aan het oppompen van grondwater ten behoeve van drinkwater, het transport van afvalwater en hemelwater via de riolering, het zuiveren van afvalwater en het lozen van het gezuiverde afvalwater en hemelwater op het oppervlakte water zodat dit vervolgens weer deels in de grond kan infiltreren.

In dit plan maken wij afspraken over hoe wij door slim samen te werken: een betere kwaliteit kunnen leveren, kosten kunnen besparen en personele kwetsbaarheid kunnen verminderen.

De gezamenlijke visie voor de waterketen is als volgt geformuleerd:
Doelmatige waterketenzorg in Maas en Mergelland.

Daarbij zijn de onderstaande strategische doelen geformuleerd:

- Professionele samenwerking;
- Waterketen duurzaam en gezond;

- Niet te nat en niet te droog;
- Gezond en voldoende drinkwater;
- Meten-data-rekenen.

Wij willen bijvoorbeeld gezamenlijk een onderzoek uitvoeren naar de personele capaciteit en kwetsbaarheid, gezamenlijk in gesprek gaan met het Waterschap Limburg en de Provincie Limburg over de verantwoordelijkheden van lokale wateroverlast in droogdalen (de 750m3 grens) en gezamenlijk onze data laten actualiseren en doorrekenen in een hydraulisch model. Dit hydraulisch model bepaald vervolgens weer de acties voor de volgende planperiode.

Klimaatadaptatiestrategie Maas en Mergelland 2023-2027

De klimaatadaptatiestrategie beschrijft hoe wij ons, als regio, voorbereiden op de gevolgen van klimaatverandering. Te denken valt aan: hevige neerslag, langdurige droogte, aanhoudende hitte en overstromingen.

Hiervoor hebben wij de volgende visie geformuleerd:
Samen willen wij het Heuvelland klimaatbestendig maken in 2035.

Daarbij zijn de onderstaande strategische doelen geformuleerd:

- Adaptief heuvelland;
- Leefbare dorpen en steden;
- Klimaatbestendige ruimtelijke ontwikkelingen;
- Betrokken en actieve mensen;
- Calamiteiten beheersing.

Wij streven naar een Adaptief Heuvellandschap met een primaire focus op het voorkomen van schade door extreme neerslag en overstromingen.

Voor leefbare dorpen en steden willen wij gezamenlijk duidelijke kaders opstellen om ruimtelijke ontwikkelingen klimaatbestendig te ontwerpen.

Wij betrekken inwoners, bedrijven en andere organisaties bij onze plannen en vragen ook hun verantwoordelijkheid te nemen.

Wij willen voorbereid zijn op een volgende calamiteit en halen uit de evaluaties wat we nog kunnen en moeten verbeteren.

De regionale actieprogramma's van het waterketenplan en de klimaatadaptatiestrategie worden bekostigd uit de jaarlijkse bijdrage aan het samenwerkingsverband Maas en Mergelland.

Waterprogramma Gulpen-Wittem 2023-2027

Eén goed functionerende riolering is de basis voor een gezonde en veilige leefomgeving.

Het Waterprogramma (voorheen het Gemeentelijk Rioleringsplan) laat zien hoe wij als gemeente invulling geeft aan de drie wettelijke gemeentelijke zorgplichten (Wet op de gemeentelijke watertaken):

- Doelmatige inzameling en transport van afvalwater;
- Doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater;
- Voorkomen of beperken van structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand.

Daarmee gaat het programma ook over het zoveel mogelijk voorkomen van wateroverlast in de bebouwde kom, over het vergroenen van de bebouwde kom en het verbeteren van de waterkwaliteit conform de Europese Kader Richtlijn Water.

De komende planperiode willen wij extra inzetten op de volgende onderwerpen:

- Een veilige leefomgeving. Wij streven ernaar om onze leefomgeving versneld klimaat robuust te maken.
- Een duurzame leefomgeving, wij streven ernaar om schoon regenwater zo veel mogelijk gescheiden te houden van vuil afvalwater.
- Een gezonde leefomgeving, wij streven naar een gezonde ecologische toestand van onze beken (wij zijn wettelijk verplicht om voor 2027 een inspanning te leveren aan de Europese Kader Richtlijn Water moeten doelen).

Om kosten te besparen willen wij deze doelen zo veel mogelijk combineren, ook combineren wij de water en klimaatadaptatie doelen met andere beleidsvelden door op een integrale wijze projecten uit te voeren. De lijst van investeringen (bijlage 2) is dan ook integraal opgesteld met wegen, verkeer en groen.

Desalniettemin kunnen wij niet al onze doelen verwezenlijken binnen de huidige rioolheffing. Vanwege de hoge inflatie en de extra benodigde investeringen om onze leefomgeving versneld klimaatrobuust te maken, stellen wij voor om de rioolheffing jaarlijks met 1% te verhogen. Tijdens de begrotingsbehandeling zal de inflatiecorrectie jaarlijks geëvalueerd worden.

Klimaatadaptatiestrategie Gulpen Wittem 2023-2027

In de regionale klimaatadaptatiestrategie hebben wij vijf doelen geformuleerd. Onderstaand is per doel aangegeven hoe wij deze doelen lokaal willen verwezenlijken:

- Adaptief heuvellandschap

Wateroverlast en overstromingen van onze beeksystemen kunnen wij als gemeente niet alleen oplossen. Wij willen hiervoor samen werken met het Rijk, de Provincie Limburg, het Waterschap Limburg, natuurorganisaties, agrariërs en de gemeenten aan het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL).

Tevens willen wij samenwerken aan het Landschapspark grenzeloos Bocagelandschap. Drie Nederlandse en vier Belgische gemeenten: Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Vaals, Voeren, Plombières, Aubel en Dalhem werken aan een brongericht aanpak tegen wateroverlast en overstromingen.

- Leefbare dorpen en steden

Wij verminderen verharding en zetten in op het vergroenen van onze gemeente. Wij houden hemelwater langer vast om dit vertraagd af te voeren. In het landelijk gebied vraagt dit om het verruwen van hellingen, bergen van meer water in de (brede) beekdalen en

	<p>beschermen van panden met muren of “schotjes”.</p> <p>In de komende planperiode hebben wij projecten gepland in: Gulpen, Wittem, Epen, Mechelen, Eys en Wijlre. Bij deze projecten willen wij zoveel mogelijk vergroenen en wordt water tijdelijk opgevangen.</p> <p>Voor het beschermen van individuele panden willen wij samen met het Waterschap Limburg en de Provincie Limburg een nieuwe subsidieregeling opstellen voor het treffen van maatregelen aan panden (te denken valt aan schotjes).</p> <p>- Klimaatbestendige ruimtelijke ontwikkelingen Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen realiseren wij klimaatbestendig door hier duidelijke eisen aan mee te geven. Deze eisen verankeren wij in de omgevingsvisie en het omgevingsplan.</p> <p>- Betrokken en actieve mensen Wij willen onze inwoners, bedrijven en belangengroepen betrekken in het klimaat adaptief maken van onze gemeente. Klimaatadaptatie doe je samen. Wij communiceren hierover in “samen groen” en door middel van de website “Waterklaar”.</p> <p>Wij kiezen zoveel mogelijk voor een natuurlijke inpassing conform de Cittaslow gedachte.</p> <p>- Calamiteiten beheersing Wij werken samen met het waterschap Limburg en de Veiligheidsregio aan het verbeteren van het calamiteitenplan.</p>
Beoogd effect	<p>Met de voorliggende plannen willen wij:</p> <p>Een doelmatige waterketenzorg in Maas en Mergelland realiseren.</p> <p>Op een doelmatige wijze invulling geven aan de gemeentelijke zorgplichten met betrekking tot afvalwater, hemelwater en grondwater.</p> <p>Tevens willen wij het Heuvelland en meer specifiek de gemeente Gulpen-Wittem klimaatbestendig maken in 2035.</p>
Argumenten	<p>1.1 De visie, doelen en regionale acties zijn voor de gehele regio Maas en Mergelland hetzelfde. Wanneer iedereen dezelfde doelen nastreeft bereikt men meer.</p> <p>1.2 Door samen te werken in de regio besparen wij kosten en wordt de personele kwetsbaarheid verminderd.</p> <p>2.1 Door in te stemmen met het waterprogramma geven wij invulling aan onze gemeentelijke zorgplichten met betrekking tot afvalwater, hemelwater en grondwater.</p> <p>2.2 Door in te stemmen met de klimaatadaptatiestrategie geven wij invulling aan het klimaatbestendig maken van onze gemeente.</p> <p>4.1 Door in te stemmen met de structurele verhoging van rioolheffing van jaarlijks 1% gedurende de planperiode kunnen wij onze visie en doelen met betrekking tot water en klimaatadaptatie verwezenlijken.</p>

Kanttekeningen	<p>1.1 In het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg is de ambitie uitgesproken om Limburg klimaatrobuust te maken in 2035. Wij kunnen dit alleen bereiken door goed samen te werken met onze partners, inwoners en ondernemers. Wanneer partijen niet meewerken zullen wij onze doelen slechts gedeeltelijk kunnen behalen.</p> <p>2.1 Het kostendekkingsvoorstel is gebaseerd op de huidige inflatie cijfers, deze kunnen in de toekomst afwijken. Jaarlijks zullen wij deze cijfers bij de begrotingsbehandeling evalueren.</p>				
Kosten en dekking	<p>Op basis van het Waterprogramma 2023 - 2027 voor de gemeente Gulpen-Wittem wordt een jaarlijkse verhoging van 1% op de rioolheffing voorgesteld. In de onderliggende berekeningen is voor het belastingjaar 2023 rekening gehouden met inflatiecorrectie. Jaarlijks wordt opnieuw bekeken of het tarief van de rioolheffing nog toereikend is.</p> <p>In het begrotingsproces van 2023 is een nieuwe vierjarige raming gemaakt voor het compartiment riolering. Begrotingsjaar 2023 laat, op basis van de nu begrote kosten en opbrengsten, een dekkingpercentage zien van groter dan 100%. De jaren die volgen (2024, 2025 en 2026) laten een dekkingpercentage zien van kleiner dan 100%.</p> <p>Om te voorkomen dat het riooltarief te veel fluctueert, wordt het begrote overschot in 2023 gestort in de voorziening riolering. In de jaren die volgen, kunnen de dan verwachte hogere kosten dan opbrengsten, afgedekt worden uit deze voorziening. Hierdoor wordt voorkomen dat de tarieven exorbitant fluctueren.</p>				
Uitvoering en communicatie	<p>Op 18 mei 2022 heeft er in het samenwerkingsverband Maas en Mergelland een gezamenlijke raadsconferentie plaatsgevonden. In de voorliggende plannen hebben wij invulling gegeven aan de wensen van de aanwezige raads- en bestuursleden.</p> <p>Na vaststelling van de plannen zullen wij onze inwoners en ondernemers op de gebruikelijke wijze informeren.</p> <p>De Provincie Limburg, het Waterschap Limburg en het Waterschapsbedrijf Limburg ontvangen, na vaststelling, de plannen inclusief het raadsbesluit.</p>				
Bijlage(n)	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Onderwerp</th><th>Poststuknummer en zaakdossier</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td><td></td></tr> </tbody> </table>	Onderwerp	Poststuknummer en zaakdossier		
Onderwerp	Poststuknummer en zaakdossier				

Raadsbesluit Waterprogramma en Klimaatadaptatiestrategie Gulpen-Wittern 2023-2027 & Waterketenplan en klimaatadaptatiestrategie Maas en Mergelland 2023-2027	G.22.01684 en IB.22.0312
Waterprogramma Gulpen-Wittern 2023-2027	B.22.07241 en IB.22.0312
Waterketenplan Maas en Mergelland 2023-2027	B.22.07242 en IB.22.0312
Klimaatadaptatiestrategie Gulpen-Wittern 2023- 2027	B.22.07243 en IB.22.0312
Klimaatadaptatiestrategie Maas en Mergelland 2023-2027	B.22.07244 en IB.22.0312

